

Asia: VN/22728/2024

## **Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

### **Yleiset huomiot ja vaikutusarviot**

#### **Yleiset huomiot työryhmän mietinnöstä**

Suomen Merimies-Unioni SMU ry vastustaa hallituksen esitysluonnoksen mukaisia työlainsäädännön heikennyksiä.

Merimies-Unioni ei hyväksy esitettyjä muutoksia työsopimuslakiin ja merityösopimuslakiin koskien määräaikaisen työsopimuksen tekemisestä ilman perusteltua syytä eikä lomautusilmoitusaikojen muutosta. Ehdotetut muutokset heikentävät entisestään työntekijöiden asemaa ja lisäävät epävarmuutta työelämässä. Muutosten vaikutukset työllisyyteen ja talouteen ovat varsin vähäiset samalla kun muutoksilla on huomattavan negatiivisia vaikutuksia työntekijöille ja yhteiskunnalle. Hallituskaudella aiemmin tehdyt työlainsäädännön ja sosiaaliturvaan heikennykset yhdessä esitysluonnoksessa esitettyjen ehdotusten kanssa johtavat yksilöille täysin kohtuuttomiin vaikutuksiin. Merimies-Unioni ei hyväksy esitettyjä ilmeisen ideologisella tarkoituksella tehtyjä muutosehdotuksia työsopimuslakiin eikä merityösopimuslakiin.

Ehdotetut muutokset johtavat määräaikaisten työsuhteiden käytön helpottamiseen, tulevat lisäämään määräaikaisten työsuhteiden määrää ja toistaiseksi voimassa olevien työsuhteiden ensisijaisuutta työsuhdemuotona Suomessa heikennetään. Määräaikaisten työsopimusten käytön helpottaminen tulee johtamaan määräaikaisten työsopimusten ketjuttamiseen siitä huolimatta, että Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu päinvastainen tavoite ketjuttamisen lisääntymisen estämisestä. Ehdotettu lakimuutos hyvin todennäköisesti johtaa raskaus- ja perhevapaasyrjinnän lisääntymiseen. Esitetyt muutosehdotukset, joissa työnantajan työvoiman pysyvyyttä ei ole tarve arvioida perusteettoman määräaikaisen työsopimuksen tekemisen yhteydessä, tulevat auttamatta johtamaan siihen, että kaikista heikoimmassa asemassa työelämässä olevien tilanne huononee entisestään, etenkin sellaisilla aloilla, joilla työvoima on helposti korvattavissa.

Ehdotetut muutoksen heikentävät työntekijän asemaa kohtuuttomasti ilman tasapainoittavia toimia eikä niitä tule toteuttaa ehdotetuilla tavoin.

Muutosehdotuksia on perusteltu mm. pienten ja keskisuurten yritysten kokemasta riskistä työvoiman palkkaamisessa yhteydessä ja esityksessä on arvioitu, että perusteettoman määräaikaisen työsopimuksen tekeminen johtaisi rekrytointipäätöksissä epäröimiseen kyseisissä yhtiöissä. Perusteettoman määräaikaisen työsopimuksen käyttöä ei esitysluonnoksessa ole kuitenkaan rajattu ainoastaan tälle yritysryhmälle, vaan se mahdollistetaan kaikille työnantajille. Näillä toimilla yrittäjän riskit siirretään käytännössä kokonaan työntekijän harteille, mikä ei ole hyväksyttävä työelämän muutossuunta.

Ehdotetut muutokset tulisi toteutuessaan sisältää ainakin joitakin tasapainoittavia toimia työntekijän työsuhteturva huomioiden. Tällaisena on esitysluonnoksessa ehdotettu irtisanomismahdollisuutta ilman perustetta tehtyyn määräaikaiseen työsopimukseen, kun sopimus on ollut voimassa vähintään kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti. Työsopimuksen irtisanomismahdollisuutta on ehdotettu myös työnantajalle. Kyseinen ehdotus on erityisen epäonnistunut.

Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevien työntekijöiden neuvotteluasema on kovin heikko. Etenkään aloilla, kuten merenkulussa, jossa yli kuusi kuukautta jatkuvat määräaikaiset työsopimukset ovat hyvin harvinaisia, ei työntekijän oikeutta irtisanoa työnantajan aloitteesta ilman erityistä perustetta solmittua määräaikaista työsopimusta tule rajoittaa mihinkään tiettyyn työsopimuksen keskeytymättömään voimassaoloaikaan. Työnantajalle irtisanomismahdollisuutta ei tulisi säätää lainkaan, sillä työnantajalla on jo ollut mahdollisuus valita määräaikaisen ja toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen väliltä sellainen työsopimuksen tyyppi, joka parhaiten palvelee työnantajan tarpeita.

Merimies-Unioni ei hyväksy ehdotettuja muutoksia takaisinottovelvollisuuteen eikä lomautusilmoitusaikaan tehtäviä muutoksia. Erityisesti Merimies-Unioni vastustaa ehdotusta työehtosopimuksessa sovitusta lomautusajasta poikkeamisesta paikallisesti työpaikalla tilanteissa, jossa työehtosopimuksessa on sovittu lakiin ehdotettua seitsemän päivän lomautusilmoitusaikaa pidemmästä ilmoitusaikasta. Varsin sekava on esitysluonnoksessa kaavailtu ehdotus mahdollisista henkilötahoista, joiden kanssa työehtosopimuksesta heikommin sopiminen olisi mahdollista, sen poiketessa niistä tahoista, jotka muissa tilanteissa voivat tehdä paikallisia sopimuksia. Kun tällaisten heikentävien sopimusten turvaksi esitysluonnoksessa ei ole mitään reunaehtoja sopimusten voimassaoloajasta, irtisanomismahdollisuuksista tai työnantajan tiedonantivelvoitteesta siitä, mitä sääntelyä asiassa ilman paikallisen sopimuksen ehtoja muutoin tulisi sopia, on neuvotteluasetelma ehdotettujen sopijaosapuolten välillä silmiinpistävän epätasapainossa eikä heijasta suomalaista sopimussyhteiskuntaa.

Ehdotus rikkoo työehto-osapuolien sopimusautonomiata ja oikeutta neuvotella tehokkaasti työehtosopimuksista ja on kansainvälisten velvoitteiden vastainen.

Muilta osin yhdyimme SAK ry:n antamaan lausuntoon.

### **Huomionne esityksen vaikutuksista**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

## **Työsopimuslaki**

### **1 luvun 3 a (työntekijän kanssa tehtävä ensimmäinen määräaikainen työ sopimus)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **1 luvun 3 b § (määräaikaisen työ sopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **2 luvun 4 § (selvitys työnteon keskeisistä ehdoista)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **2 luvun 6 § (Ilmoittaminen vapautuvista työpaikoista ja perusteltu vastaus mahdollisuudesta pidentää säännöllistä työaikaa tai työ sopimuksen kesto aikaa)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **5 luvun 4 § (lomautus ilmoitus)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **5 luvun 7 § (lomautetun työntekijän työsuhteen päättyminen)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **6 luvun 1 § (määräaikaiset työ sopimukset)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **6 luvun 6 § (työntekijän takaisin ottaminen)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

## **Merityösopimuslaki**

### **1 luvun 3 § (työsopimuksen muoto ja sisältö)**

Ks. edellä sekä alla esitetyt kommentit soveltuvin osin

## **1 luvun 4 a § (työntekijän kanssa tehtävä ensimmäinen määräaikainen työsopimus)**

Merityösopimuslain 13 luvun 9 §:n 1 momentin 1) kohdan mukaan työnantajien ja työntekijöiden valtakunnallisten yhdistysten välisellä työehtosopimuksella voidaan jo voimassa olevan lain mukaan sopia määräaikaisen työsopimuksen solmimisedellytyksistä. Määräaikaisen työsopimuksen käyttömahdollisuuksista on sovittu merenkulun työehtosopimuksissa varsin laajasti, eikä merenkulussa ole tarvetta hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetuille muutoksille määräaikaisen työsopimuksen solmimisesta ilman perusteltua syytä.

Merenkulussa toistuvat, lyhyet määräaikaiset työsopimukset ovat varsin yleisiä etenkin sesonkipainotteisessa matkustaja-alusliikenteessä. Työehtosopimuksilla sovitut määräaikaisten työsopimusten käyttömahdollisuudet ovat toimineet hyvin ja ovat huomioineet työntekijöiden intressit sekä mahdollistaneet varustamoiden tarpeiden huomioimisen työvoiman määrän vaihtelevuudessa riittävässä määrin. Uuden määräaikaisen työsopimuksen kategorian luominen merityösopimuslakiin uhkaa tehdä määräaikaisten työsopimuksien oikeellisuuden varmistamisesta hallinnollisesti erityisen työllistävää ja todennäköisesti lisää erimielisyyksien selvittelytarpeita työnantajien ja työntekijöiden välillä. Tällainen sekavoittava kehitys ei ole toivottavaa alalla, jolla määräaikaisista työsuhteista sopiminen on entuudestaan sujuvaa ja joustavaa.

Ensimmäisen työnantajan aloitteesta tehtävän määräaikaisen työsopimuksen tekemistä ilman perusteltua syytä puolletaan esitysluonnoksessa mm. sillä, että määräaikaisista työsuhteista kertyvä työkokemus saattaa helpottaa seuraavan, mahdollisesti toistaiseksi voimassa olevan, työsopimuksen solmimista. Väitteelle ei löydy tukea tutkimuskirjallisuudesta. Myöskään ammattiyhdistyksessä havaitut kokemukset eivät tue väitettyä ajatusta siitä, että määräaikaisten työsopimusten kautta kertynyt työkokemus suoraan lisäisi toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen solmimisen todennäköisyyttä. Näin ollen ehdotettu muutosesitys on puhtaan ideologisenä täysin kestävä. Toteutuessaan muutos johtaisi auttamatta määräaikaisten työsuhteiden ketjuttamisen lisääntymistä ja lisäisi epäselvyyttä sekä turvattomuutta työpaikoilla. Mikäli muutosehdotus toteutuu, saattaisi se houkutella lisäämään työyhteisössä sellaisen työvoiman käyttöä, joka on kovin kokematon, mikä osaltaan saattaisi heikentää meriturvallisuutta, eikä missään nimessä ole toivottavaa.

## **1 luvun 4 b § (määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

## **2 luvun 5 § (vapautuvista työpaikoista tiedottaminen ja velvollisuus pyynnöstä antaa tietoa turvaavammasta työsuhtemuodosta)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

## **6 luvun 4 § (lomautusilmoitus)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

## **6 luvun 7 § (lomautetun työntekijän työsuhteen päättymisen)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

#### **7 luvun 1 § (määräaikaiset sopimukset)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

#### **7 luvun 9 § (työntekijän takaisin ottaminen)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettu laki**

#### **118 § (tietojen luovuttaminen työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeus)**

Ks. edellä esitetyt kommentit soveltuvin osin.

### **Muut kysymykset**

**Lomautusilmoituksen toimittaminen työntekijän tietoon: Onko tarvetta säätää lomautusilmoituksen osalta vastaavatyypistä vastaanotto-olettamaa, joka liittyy työsopimuksen päättämisilmoituksen toimittamiseen? (vrt. TSL 9 luvun 4 §:n 1 momentti)**

Ei ole.

### **Muut huomiot**

-

Alatalo Joachim  
Suomen Merimies-Unioni SMU ry